

Asia: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista

Esityksen tavoitteet ovat tärkeitä ja ehdotetut ratkaisut ovat kannatettavia. Mielestämme esitettyjä kansallisia ratkaisuja on parasta toteuttaa viipymättä. Niitä voidaan myöhemmin täsmentää ja laajentaa esim. eurooppalaisen regulaation ja ratkaisujen myötä.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyydestä

Ehdotettu ratkaisu on kannatettava.

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

Korkeakouluopetuksen ja tutkimuksen sekä näiden kansainvälistymisen näkökulmasta ulkomaalaisille suunnattu etärekisteröityminen, jonka yhteydessä henkilö ensitunnistetaan, ja ulkomaalaisen digitaalinen tunnistus- ja asiointiväline ovat kannatettavia ratkaisuja, jotka tulevat tarpeeseen.

Tietoturvasta huolehtiminen on tärkeää - toivottavasti ulkomaalaisen tunnistusvälineen matalahko tai kokonaan puuttuva ns. LoA-taso ei kuitenkaan aiheuta ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyväksymiseen ylivarovaisuutta. Asia vaatii ohjausta ja neuvontaa.

Mikäli ulkomaalaisen asiointivälinettä ei voida hyödyntää käyntiasioinnissa, jää haasteeksi rekisteröidyn hetuun kytkettyjen rekisteritietojen hyödyntäminen käyntiasioinnissa, jos henkilöllä ei ole muuta tunnistamisvälinettä, josta suomalainen hetu ilmenisi, eikä yksilöintiä pystytä tekemään muuten luotettavasti.

Tämä ongelma todennäköisesti koskee lyhyehkön aikaa maassa asuvia ulkomaalaisia tai asumisen ensimmäisiä kuukausia, joiden aikana asiointitarpeita voi olla runsaasti. Pidempään maassa asuvat mahdollisesti hankkivat ulkomaalaisen henkilökortin, josta myös hetu olisi tarkastettavissa.

Mikäli henkilö ei pysty osoittamaan hetuaan käyntiasioinnissa, voi asiointi vaikeutua tai jopa estyä, tai rekistereihin voi muodostua ns.tuplaidentiteettejä. Tältä osin muutoksen hyötyvaikutuksen voivat jäädä saavuttamatta.

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

Luonnollisen henkilön tunnistusväline olisi käytössä vain julkisella sektorilla tukipalvelulain mukaisesti. Esimerkiksi korkeakouluilla on julkisen tehtävän lisäksi toimintaa, johon ei voitaisi tunnistusvälinettä käyttää. Käytännön kannalta on haasteellista, että on mahdollistettava useita erilaisia tunnistusvälineitä, joista osaa voidaan käyttää vain tiettyyn organisaation toimintaan. Tilanne voi olla vaikea hahmottaa myös asioivalle luonnolliselle henkilölle. Olisi toivottavaa, jos tunnistusväline olisi käytössä julkisia palveluita tarjoavan organisaation koko toiminnan osalta ja tukipalvelulaki mahdollistaisi tämän.

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

-

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

-

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

-

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavaksi laiksi

-

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

-

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuksista sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

Se, että käyttäjä voi itse nykyistä paremmin määritellä, mitä tietoja osoittaa asiointipalvelulle, on kannatettavaa.

Tietosuojan toteuttamisen tueksi on hyvä tarjota ohjeistusta siitä, miten asiointipalveluiden tulee määrittää ja perustella tarvitsemansa tiedot sekä myös viestiä tämä asioijille. Myös tarve asioinnin jälkeiseen rekisteröityjen tietojen mahdollisen tallentamisen ja säilyttämisen arviointiin ja tässä ohjeistamiseen voi nousta esiin, mikäli tietojen kerääminen sähköisestä tunnistusvälineestä helpottuu teknisesti tai rekisteröidyillä on mahdollisuus luovuttaa itsestään nykyistä enemmän tietoja.

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

-

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

-

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

-

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

-

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

-

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

Eniten hyötyvaikutuksia on ulkomaalaisten etärekisteröinnillä ja sähköisellä tunnistusvälineellä. Tämä helpottaa ulkomaalaisten opiskelijoiden ensitunnistamista sekä edelleen rekisterinpitoa niin korkeakouluissa kuin rekisteritietojen vaihtoa viranomaisten kanssa. Myös ulkomaalaisten opiskelijoiden asiointi helpottuu.

Kun ulkomaalaisten tunnistusvälineen hyödynnettävyys saadaan kattavaksi (huomioiden mm. sirullisten passien käyttö eri maissa), voidaan todennäköisesti luopua erillisistä eKYC-ratkaisuista, joita osa korkeakouluista on itse hankkinut ulkomaalaisten ensitunnistamiseen.

Mikäli ulkomaalaisen asiointivälinettä ei kuitenkaan voida hyödyntää käyntiasioinnissa, jää haasteeksi rekisteröidyn hetuun kytkettyjen rekisteritietojen hyödyntäminen, jos henkilöllä ei ole muuta tunnistamisvälinettä, josta suomalainen hetu ilmenisi.

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määräraha-vaikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitetyllä lainsäädännöllä ja ratkaisuilla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

-

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvioisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

-

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

Katsomme suunniteltujen ratkaisujen vastaavan tarpeeseen ja olevan siinä erittäin tärkeitä sähköisen asioinnin hyödyntämiseksi turvallisesti.

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

Arvioimme vaikutukset positiivisiksi. Uusien palveluiden edullisuuden myötä sähköisen tunnistamisen yleistymisen on mahdollista ilman asiointipalveluiden kustannusten lisääntymistä ja siten kaiken kaikkiaan voidaan parantaa niin tietoturva kuin turvallisen sujuvan asioinnin kattavuutta.

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

Saatavilla olevan tiedon valossa esitetyt lakimuutokset tai uudet palvelut eivät vaadi merkittäviä hankintoja asiointipalvelulta, vaan mahdollisesti vain pienehköjä metatietojen päivityksiä tai rajapintamuutoksia tunnistamispalveluita kutsuviin verkkopalveluihin.

Käyntiasioinnin osalta asian arvioimiseksi tarvitaan vielä lisätietoa toteutustavoista.

Muutoksilla tuskin on merkittävää vaikutusta palveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta. Käytännössä myös kaupallisten tunnistuspalveluiden hyödynnettävyys voi hieman parantua, jos niissä on tarjolla kattavasti hyödynnettävä tunnistautumisvaihtoehto myös ulkomaalaisille.

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

-

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntymiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

-

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyystodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

-

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

-

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

-

Arvioitteko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

-

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

Arvioimme, että esitetyt lakimuutokset ja uudet palvelut parantavat mm. ulkomaalaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia aloittaa opinnot ajallaan sekä hoitaa opintoihin tai mm. asumiseen liittyviä järjestelyjä jo ennen maahan saapumista. Digitaalinen henkilöllisyys voi edistää, esimerkiksi, myös tutkimustyöhön ja tutkijavaihtoon liittyvää liikkumista.

Onko tietoturvasuutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

-

Muut kommentit

Esitettyjen ratkaisujen rinnalla tai niitä täydentäen on huomioitava muiden eIDAS-maiden tunnistusvälineet. Muiden EU-maiden notifioitujen sähköisten tunnistusvälineiden hyödyntäminen on tarpeen turvata ja varmistaa sujuva sähköinen ristiinasointi EU:n sisällä. Tässä taustalla enenevissä määrin lisääntyvä EU:n sisäinen organisaatioiden yhteistyö ja niihin liittyvät transaktiot ja asiointi, joissa tarvitaan vahvaa sähköistä tunnistamista ja johon ei välttämättä liity maahanmuuttoa. Esimerkkinä mainittakoon eurooppalaisten yliopistojen tutkimusyhteistyö ja ns. etänä tapahtuvan ristiinopiskelun lisääntyminen. Osin asia on ratkaistavissa toimialakohtaisilla luottamusverkostoilla, mutta myös vahvalle sähköiselle tunnistamiselle on tarvetta. Tällaisissa tilanteissa toisen EU-maan vahvan sähköisen tunnistusvälineen jo omaavan henkilön etärekisteröinti saatettaisiin kokea

raskaaksi ja sen maksullisuus ehkä kyseenalaistaa. Asiaa ei kuitenkaan tule nähdä kansallisten ratkaisujen kehittämisessä etenemisen esteenä.

Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ei esityksessä saa vahvan sähköisen tunnistamisen statusta, koska myöntäminen tapahtuu pääasiassa etärekisteröintiä hyödyntäen. Asiointivälineen varmuustasoa on mahdollista korottaa asioiden DVV:n asiointipisteissä. Asia saattaa vaatia seuranta ja tarvittaessa myöhempiä täsmennyksiä, jos ulkomaalaisen tunnistusvälineen heikommasta varmuustasosta muodostuu asiointiin este tilanteissa, joissa niin ei tarvitsisi olla. Asiointipalvelun tekemillä päätöksillä on laajempia kuin vain yksittäistä asiointipalvelua koskeva vaikutus, koska välineen hyödynnettävyys vaikuttaa välineen kiinnostavuuteen käyttäjän näkökulmasta. Optimaalinen hyöty ratkaisusta saadaan, kun on tarpeeksi paljon välineitä hyödyntäviä käyttäjiä sekä välineitä hyväksyviä asiointipalveluita.

Niemeläinen Kirsti

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu OY - Haaga-Helia amk / Digipalvelut ja tietohallinto, Opintopalvelut, Lakiasiat